

ELEKTROTEHNIŠKO-RAČUNALNIŠKA
STROKOVNA ŠOLA IN GIMNAZIJA
LJUBLJANA

Vegova ulica 4, 1000 Ljubljana

Poročila vaj pri predmetu fizika

Poročila maturitetnih vaj

Mentor: Tomo Omahna, prof.

Avtor: Jaka Kovač, G 4. b

Ljubljana, oktober 2023 – februar 2024

Povzetek

V tem delu bom predstavil kako sem izvedel maturitene vaje, njihove rezultate. Ob vsaki vaji sem preverjal veljavnost meritev s teoretično izračunanimi vrednostmi.

Ključne besede: poročila maturitetnih vaj - fizika, fizika za srednjo šolo

Abstract

This paper describes how to use $\text{\LaTeX}$ to write a paper.

Keywords: $\text{\LaTeX}$, paper, $\text{\LaTeX}$ template

Kazalo

1	Lastno nihanje vzmetnega nihala	5
2	Prosti pad	6
3	Odbojnost	7
4	Boylov zakon	8
5	Atwoodovo padalo	9
6	Dušeno nihanje v električnem krogu	10
7	Gostota zemljinega električnega polja	12
8	Merjenje goriščne razdalje leč	13
9	Plinski emisijski spektri	16
10	Viri in literatura	17

Slike

1	Posnetek zaslona osciloskopa z meritvami časa pozameznega iznihaja	11
2	Zbiralna leča	13
3	Razpršilna leča	14
4	Sestavljena leča	14

O zapisu meritev

Prikazane številčne vrednosti so zaokrožene na 3 od 0 različna decimalna mesta (znanstven zapis). V izračunih se uporablja dejanska vrednost. Kjer ni drugače navedeno je vrednost podana na ± 0.5 enot na zadnjem prikazanem mestu. Primer: $s = 10.0 \text{ m} = 10.0 \text{ m} \pm 0.05 \text{ m}$

1 Lastno nihanje vzmetnega nihala

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

2 Prosti pad

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

3 Odbojnost

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

4 Boylov zakon

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

5 Atwoodovo padalo

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

6 Dušeno nihanje v električnem krogu

Opis vaje in teoritična podlaga

Cilj vaje je izračunati koeficient dušenja β v dušemen električnem nihajnem krogu. Začnimo z enačbo dušenega nihanja [4]

$$\frac{d^2x}{dt^2} + 2\beta \frac{dx}{dt} + \omega_0^2 x = 0. \quad (1)$$

V danem nihanjem krogu lahko z II. Kirchoffovim zakonom zapišemo

$$U - L \frac{dI}{dt} - RI = 0. \quad (2)$$

Tok v vezju lahko izračunamo z

$$I = -\frac{de}{dt} = -\frac{d(CU)}{dt} = -C \frac{dU}{dt}, \quad (3)$$

ko tok vstavimo v enačbo 2 dobimo

$$\begin{aligned} U + LC \frac{d^2U}{dt^2} + RC \frac{dU}{dt} &= 0 \\ LC \frac{d^2U}{dt^2} + RC \frac{dU}{dt} + U &= 0, \end{aligned} \quad (4)$$

če enačbo delimo z LC pri tem pa upoštevamo $LC = \frac{1}{\omega_0^2}$ lahko zapišemo

$$\frac{d^2U}{dt^2} + \frac{R}{L} \frac{dU}{dt} + \omega_0^2 U = 0 \quad (5)$$

iz česar sledi, da je $x = U$ in $2\beta = \frac{R}{L}$ v enačbi dušenega nihanja. Zapišemo lahko [2]

$$U = e^{-\beta t} [A \sin(\omega t) + B \cos(\omega t)] \quad (6)$$

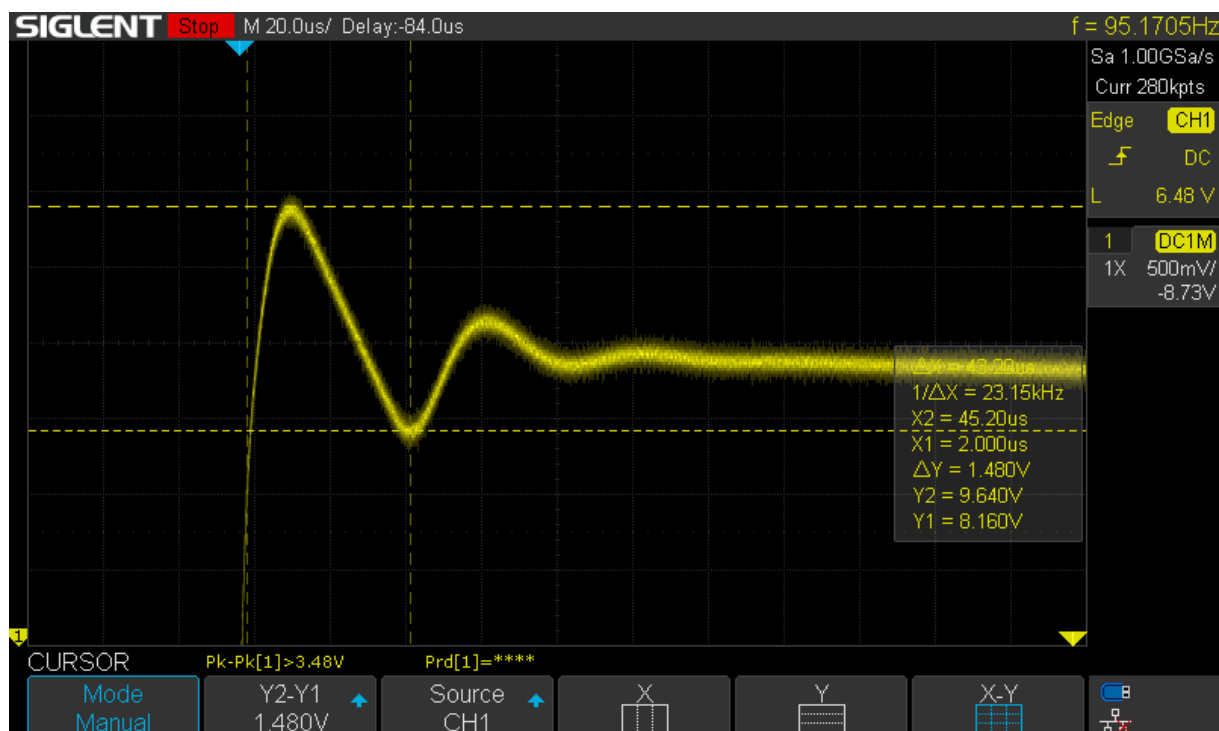
kjer je $\omega = \sqrt{\omega_0^2 - \beta^2}$ in $\beta = \frac{R}{2L}$. Ker poznamo začetne pogoje $(\frac{dU}{dt})_0 = -\frac{I_0}{C}$ in $U_0 = I_0 R$ lahko zapišemo končno enačbo za napetost

$$U = U_0 \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega t). \quad (7)$$

Uporabljeni pripomočki

Digitalni osciloskop, nihajni krog z elektrosnikim stikalom, ŠMI z žicami

Posnetek zaslona osciloskopa

Slika 1: Posnetek zaslona osciloskopa z meritvami časa pozameznega iznihaja

Analiza rezultatov

Za (maksimalno) napetost vsakega pulza lahko zapišemo enačbo

$$U_N = U_0 e^{-\beta((N-1)t_0 + t_z)},^1 \quad (8)$$

ker govorimo o maksimalni napetosti upoštevamo, da je $\sin(\omega t) = 1$. β lahko izrazimo takole

$$\ln\left(\frac{U_1}{U_N}\right) = \beta(N-1)t_0$$

$$\beta = \frac{\ln\left(\frac{U_1}{U_N}\right)}{(N-1)t_0}. \quad (9)$$

N	U_n [V]	$(N-1)t_0$ [μ s]	β [10^3 s $^{-1}$]
1	9,64	0	N/A
2	8,93	51,6	1,48
3	8,71	92,8	1,09

Z aritmetično sredino izračunamo $\bar{\beta} = 1,29 \cdot 10^3 \text{ s}^{-1} \pm 0,2 \cdot 10^3 \text{ s}^{-1}$

¹Za U_1 zapišemo $U_1 = U_0 e^{-\beta t_z}$

7 Gostota zemljinega električnega polja

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

8 Merjenje goriščne razdalje leč

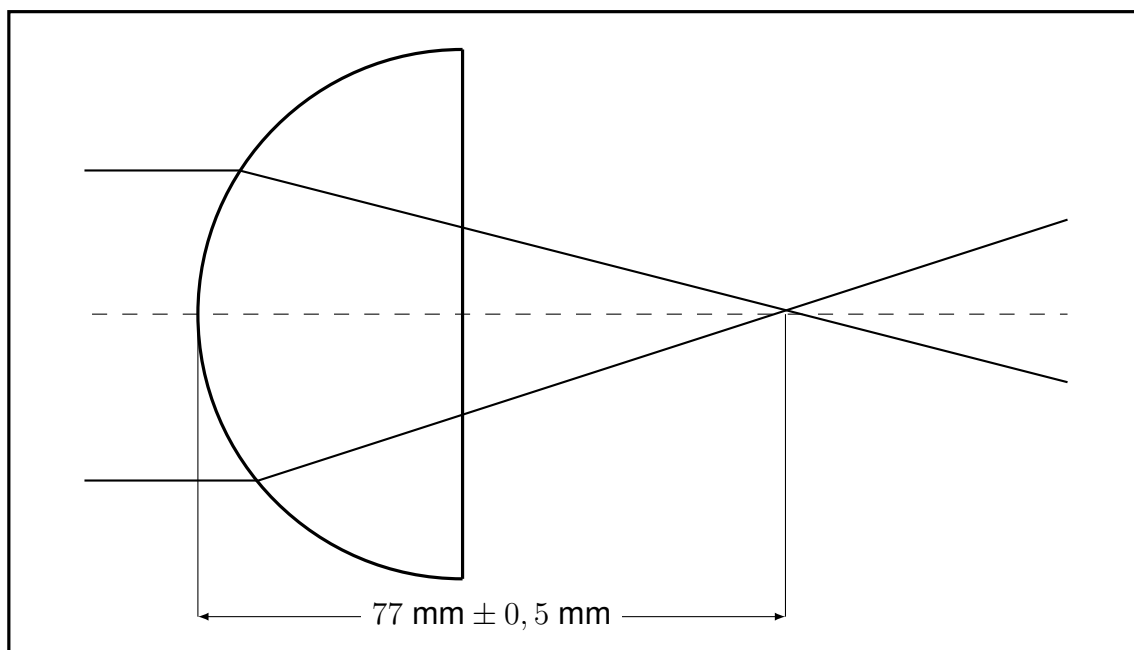
Opis vaje in teoretična podlaga

Vaja zajema merjenje goriščne razdalje konveksne (zbiralne), konkavne (razpršilne) in stavljene leče. Formula za izračun goriščne razdalje leče je $f = 2R$, kjer je f goriščna razdalja, R pa polmer leče ali zrcala. Goriščna razdalja sestavljene leče (dve zaporedni leči) se izračuna z $\frac{1}{f} = \frac{1}{f_1} + \frac{1}{f_2} - \frac{d}{f_1 \cdot f_2}$ [3], kjer sta f_1 in f_2 goriščni razdalji sestavnih leč, d pa razdalja med njima.

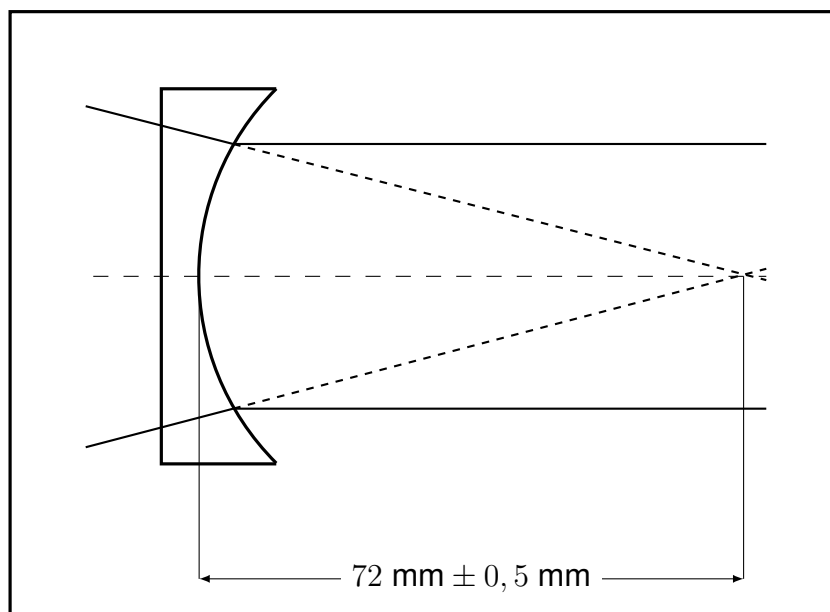
Uporabljeni pripomočki

Svetilka v ohišju z režami, ŠMI z žicami, milimeterski papir, svinčnik, geotrikotnik, konveksna in konkavna leča ($R = 35 \text{ mm}$ za obe leči)

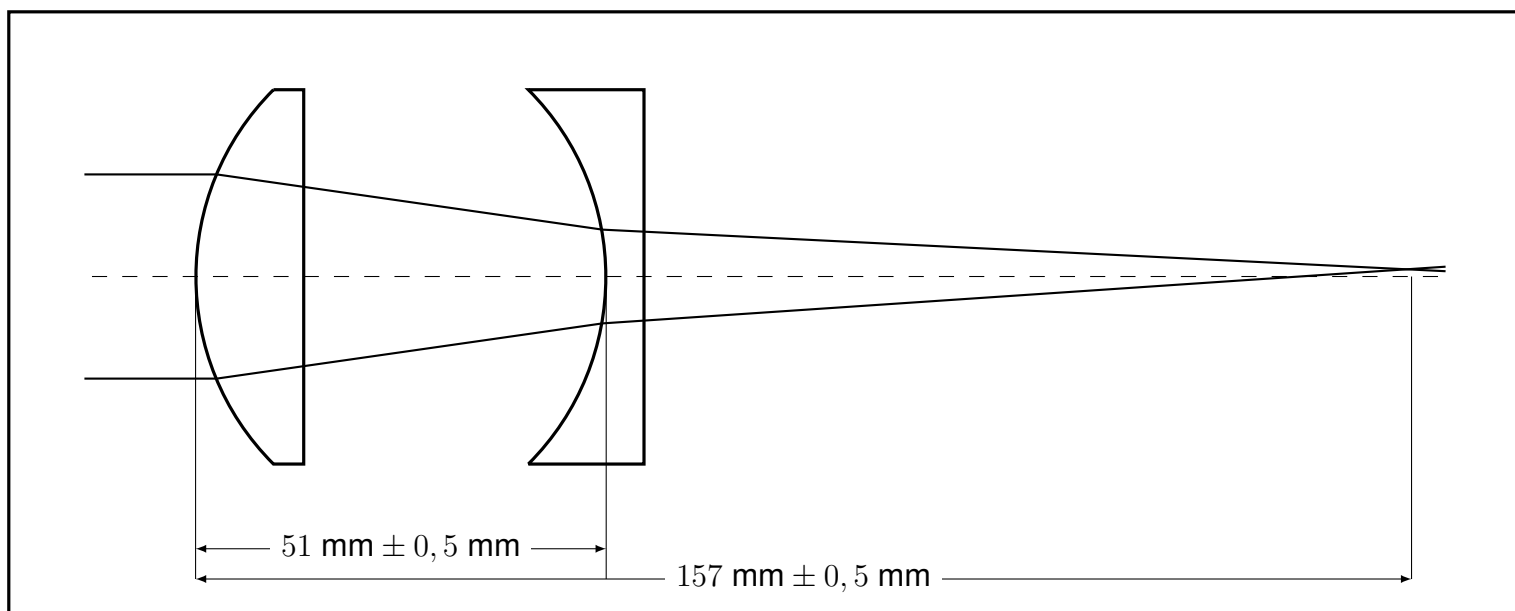
Skice

Slika 2: Zbiralna leča

Slika 3: Razpršilna leča

Slika 4: Sestavljena leča

Analiza rezultatov

Izmerjena goriščna razdalja konveksne leče je $f = 77 \text{ mm} \pm 0,5 \text{ mm}$, izračunana razdalja pa je

$$f = 2R = 2 \cdot 35 \text{ mm} = 70 \text{ mm} \quad (10)$$

Za konkavno lečo pa sem izmeril goriščno razdaljo $f = 72 \text{ mm} \pm 0,5 \text{ mm}$, izračunana goriščna razdalja je

$$f = -2R = -2 \cdot 35 \text{ mm} = -70 \text{ mm} \quad (11)$$

Pri sestavljeni lečo sem izmeril goriščno razdaljo $f = 157 \text{ mm} \pm 0,5 \text{ mm}$, izračunal pa sem

$$\begin{aligned}\frac{1}{f} &= \frac{1}{f_1} + \frac{1}{f_2} - \frac{d}{f_1 \cdot f_2} \\ f &= \left(\frac{1}{-70 \text{ mm}} + \frac{1}{70 \text{ mm}} - \frac{51 \text{ mm}}{-70 \text{ mm} \cdot 70 \text{ mm}} \right)^{-1} \\ f &= 102 \text{ mm}\end{aligned}\tag{12}$$

če za izračun uporabimo izmerjene vrednosti dobimo, da je goriščna razdalja $f = 120 \text{ mm}$. Kljub vsemu osnovne formule za izračun goriščne razdalje sestavljene leče sam ne morem potrditi.

9 Plinski emisijski spektri

Opis vaje in teoritična podlaga

Uporabljeni pripomočki

Grafi, ipd.

Analiza rezultatov

10 Viri in literatura

- [1] B. Murovec. *Napotki za piseanje diplomskih nalog in drugih tehničnih besedil*, (2014), spletni naslov: http://lie.fe.uni-lj.si/Napotki_TehnicnaBesedila.pdf (dostopano: 29. 10. 2022).
- [2] R. Snoj, *FIZIKA - Eksperimentalne maturitene vaje djakov G4A, G4B*, Ljubljana: Vegova Ljubljana, 2023.
- [3] sodelavci Wikipedia-je. *Leča (optika) - Sestavljene leče*, (2024), spletni naslov: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Le%C4%8Da_\(optika\)#Sestavljene_le%C4%8De](https://sl.wikipedia.org/wiki/Le%C4%8Da_(optika)#Sestavljene_le%C4%8De) (dostopano: 17. 2. 2024).
- [4] sodelavci Wikipedia-je. *Nihanje*, (2024), spletni naslov: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Nihanje> (dostopano: 18. 2. 2024).

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je seminarska naloga v celoti moje avtorsko delo, ki sem ga izdelal samostojno s pomočjo navedene literature in pod vodstvom mentorja.

19. februar 2024

Jaka Kovač